

Brandner, Aleš

Setkání rusistů v Prešově

Opera Slavica. 2002, vol. 12, iss. 4, pp. 48-50

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117438>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

se sufixem *-in/-yn*, a **A. Stasińkové** (Rzeszów) (*O konkretyzacji znaczeniowej deadiektywów z formantem -ość (-ość) w języku rosyjskim i polskim*). **G. Gwoździwová** (Minsk) se zaměřila na pojmově smyslovou a formální strukturu ruských a běloruských lingvistických termínů. Slovesem, resp. predikátem, se zabývala vystoupení třmi mladých polských lingvistek: **J. Stawnicka** (Sosnovec) zaujala svým obsáhlým a důkladně propracovaným příspěvkem o slovesném vidu *Wybór aspektu w kontekście krotkości ograniczonej w języku rosyjskim i polskim*, **H. Czubová** (Sosnovec) se zmínila o sémantice a motivaci pohybových sloves v ukrajinštině a ruštině a **M. Mocarzová** (Lublin) vystoupila na téma *Predykatywy leksykalne w konfrontacji przekładowej a rzeczliwość leksykograficzna*.

Prakticky ke všem referátům a vystoupením se diskutovalo, leckdy velmi živě. Diskuse pokračovala i během tradičního společenského setkání v klubu „Tam“, kde se tentokrát nezpívalo, zřejmě proto že ředitelka Ústavu Barbara Stempczyńska byla nepřítomna. Zato byly hojně pronášeny přípitky a zdravice. Jménem několikačlenné české delegace promluvil doc. Brandner, který mimo jiné poděkoval za velmi dobrou organizaci akce. Ve srovnání s 25. ročníkem konference, kterého jsem se jako jediný český zástupce zúčastnil přede dvěma lety, lze podle mého názoru velmi pozitivně hodnotit početnější českou účast. Za zdařilé považuji ubytování na koleji přímo v Sosnovci. Toto ubytovací zařízení sice co do komfortu poněkud zaostává za univerzitním hotelem v Katovicích, kde jsme byli ubytováni přede dvěma lety, ale bezprostřední blízkost místa konání konference a jeho snadná dostupnost pěšky tento zanedbatelný zápor mnohokrát vynahradí. Texty referátů a vystoupení vyjdou ve sborníku, který by se ale měl objevit bohužel až zhruba za dva roky.

Jindřich Kesner

Setkání rusistů v Prešově

Ve dnech 16.–17. září 2002 uspořádala Katedra rusistiky a translologie Filozofické fakulty Prešovské univerzity dvoudenní konferenci s mezinárodní účastí na téma *В поисках эквивалентности в языке и культуре*, které se zúčastnili kromě domácích odborníků též rusisté z Ruska, Ukrajiny, Běloruska, Rumunska, Polska a České republiky.

Konferenci, která se konala u příležitosti sedmdesátých narozenin významného představitel prešovské rusistiky prof. PhDr. M. M i k l u š e , CSc., zahájil vedoucí pořadajícího pracoviště doc. PhDr. J. S i p k o , CSc. Přivítal přítomné a seznámil je s programem dvoudenního zasedání. Zahájení byli přítomni též představitel Prešovské univerzity – její prorektor prof. PhDr. T. H r e h o v ě í k , CSc., dále děkan Filozofické fakulty PU prof. PhDr. F. M i h i n a , CSc., spolu s proděkanem prof. PhDr. J. G b u r e m , CSc. V úvodním proslovu děkana fakulty zazněla slova na adresu rusistiky jako oboru. Poukázal na stoupající trend zájmu o ruštinu na Slovensku, na to, že ruština dostává nový impuls, který jako studijní obor potřebuje. Neopomněl vzpomenout životní dráhu jubilanta, jeho pedagogickou, vědeckou a organizační

činnost v rámci fakulty. Na závěr svého projevu předal jubilantovi nejvyšší vyznamenání – pamětní medaili, která má být symbolem ocenění jeho celoživotní práce.

Na plenárním zasedání bylo předneseno pět referátů. Jako první vystoupil jubilant **M. Mikluš**. Ve svém obsáhlém příspěvku rozebral strukturu substantivního lexikonu z hlediska ideografické lingvistiky. O ekvivalenci slov z hlediska dialogu kultur pohovořil **A. Červeňák** (Nitra). Zmínil se mj. o problémech překladu v období integrace a globalizace světa. **P. Šima** (Trnava) upozornil nejprve na skutečnost, že v teorii překladu vystupuje na první plán ekvivalence. Pokud jde o překlad staroruských literárních památek, což bylo hlavním tématem jeho vystoupení, vznikají často potíže pramenící z neznalosti staroruských reálií. Tím vlastně zdůraznil důležitost znalosti lingvoreálií při překladu. **T. Bardina** (Oděsa) se zabývala problematikou kognitivní slovtvorby, disciplíny, která se utvořila na konci 20. století; slovo se začalo zkoumat v rámci diskursu. Ekvivalentnost na univerzální úrovni byla v popředí zájmu **J. Sabola** (Prešov). Své teoretické výklady ilustroval na vybraných adjektivech ze synonymického slovníku slovenštiny.

Po krátké přestávce pokračovalo jednání v sekcích. V sekci *jazykovědné* se ujala slova jako první **L. Benediková** (Nitra). Ve svém příspěvku popsala teoretická a praktická východiska přepisu vlastních jmen z azbuky do latinky. V několika případech vyslovila nesouhlas se způsoby transkripce, jak je doporučují pravidla slovenského pravopisu, a prezentovala některé své pozměňující návrhy. **J. Šipko** (Prešov) zkoumal ruské a slovenské etnokulturní ekvivalenty, které jsou typické zejména pro období společensko-politických přeměn. O tom, jakými prostředky se v ruštině a češtině vyjadřuje tzv. slovtvorná kategorie ženskosti, pohovořil **A. Brandner** (Brno). **J. Benkovičová** (Bratislava) rozebrala neologismy s hodnotícími příponami v ruštině a slovenštině. Nebezpečí při překladu představují velmi často slova znějící v obou jazycích stejně; nezdídka jde o výrazy s různou sémantikou. Otázkou rusko-české homonymie v oblasti lexikální, ale i v oblasti předložkových konstrukcí a některých reálií se zabývala **J. Pravda** (Voroněž – Prešov). V popředí zájmu **H. Flídrové** (Olomouc) byly některé syntaktické zvláštnosti v textech vědeckého stylu. Jak vyplynulo z referátu, pro jazyk těchto textů je typický velmi častý výskyt souvětí podmínkových a důsledkových. **N. Kiseleva** (Banská Bystrica) se zaměřila na možnosti překladu tzv. slovní hříčky v uměleckém díle. Důležitým tématem pro praxi překladatelskou a pedagogickou je mj. problematika referenčních vlastností ruských zájmen *он* a *этом* v porovnání s češtinou. Tuto otázku rozebrala ve svém příspěvku **Z. Vychodilová** (Olomouc). Ekvivalence v odborném slovensko-ruském překladovém slovníku byla předmětem výzkumu dvou bratislavských lingvistek **T. Grigorjanové** a **E. Němcové**. Ve svém pojednání vyšly ze slovenského výrazu „pravda“ a jeho možných překladů do ruštiny. Obecně lingvistickou záležitostí se zabýval **L. Guzi** (Prešov). Ve svém vystoupení se zaměřil na jazykové vyjádření průběhu děje ve slovanských, germánských a románských jazycích.

Tímto referátem skončilo jednání prvního dne v jazykovědné sekci. Večerní plenární zasedání bylo věnováno oslavě významného životního výročí jubilanta.

Činnost jazykovědné sekce pokračovala ještě následujícího dne. S prvním referátem vystoupila **T. Nikolajeva** (Kazaň). Analyzovala slovtvorné morfémy jako prostředek realizace potenciálních možností slova v poezii **A. S. Puškina**. Všimla si

mj. také jím užívaných neologismů. Teorii jazykové typologie, kontrastivnosti a ekvivalence vysvětlil a rozebral ve svém příspěvku **M. Varchola** (Prešov). Zdůraznil, že při studiu je třeba zkoumat zvláště jazyky flektivního typu a jazyky aglutinační. V rámci ekvivalence v překladatelství je třeba rozlišovat dva stupně – stupeň deiktičnosti a stupeň ekvivalence. Na tento problém poukázala **S. Terechova** (Kyjev). **M. Malovecký** (Bratislava) se vyjádřil obecně k ekvivalenci při počítačovém překladu. Ve svém výkladu podtrhl skutečnost, že základem využití softwaru při překladu je jeho vysoká spolehlivost.

Následoval blok referátů věnovaný výzkumu slovní zásoby. **M. Čižmárová** (Prešov) charakterizovala a rozebírala frazémy v ruštině, ukrajinštině a slovenštině. **D. Antoňáková** (Prešov) srovnávala ekvivalenty frazeologismů v ruštině a slovenštině vztahující se ke zvykům a obyčejům období, pro které má ruština označení „*святки*“ (tj. období od svátku Narození Páně do svátku Zjevení Páně). Rusko-slovenské paralely v odborných textech společensko-právního charakteru popsala **J. Opalková** (Prešov). Svou pozornost zaměřila na překlad odborných termínů (řada z nich jsou neologismy) z uvedené oblasti. V období velkých společensko-ekonomických přeměn proniká do jazyka spousta nových výrazů; mnohé z nich představují vypůjčky z cizích jazyků. V 90. letech 20. století se objevily slovní obraty, které označují nové skutečnosti, jimž dosud chybělo pojmenování v jazyce. Na jednotlivé oblasti, v nichž se nejčastěji objevily vypůjčky ve sledovaném období, se ve svém referátě zaměřila **A. Virostková** (Prešov). Popisovaný jev ilustrovala na konkrétních příkladech. **S. Obická** (Prešov) pojednala o srbsko-ruských jazykových a kulturních vztazích v 18. století. V uvedeném období se tam ruský vliv prosazoval prostřednictvím ruské školy a pravoslavné víry. Do rusky psaných textů však pronikaly jihoslovanské jazykové prvky.

Na konci každého bloku následovala diskuse k předneseným referátům.

Kromě sekce jazykovědné, která měla silnou početní převahu v zastoupení účastníků, pracovaly ještě sekce literárněvědná a sekce kulturologická a lingvo-didaktická.

Závěrem byl kladně zhodnocen celkový průběh konference. Bylo konstatováno, že přednesené referáty řešily aktuální otázky současné rusistiky. Proto představitelé organizačního výboru spolu s vedením katedry se rozhodli pokračovat v jednáních na uvedené téma každé dva roky, neboť jde o téma zahrnující problémy jazykovědy, literární vědy, kulturologie, překladu i didaktiky. Další setkání rusistů v Prešově by se tedy mělo konat v roce 2004.

Aleš Brandner